Yhteiskuntapolitiikka 6.10.2026

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Kuulemistilaisuutenne 7.10.2026

HE 144/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle työttömyysturvan yhdistelmävakuutusta koskevaksi lainsäädännöksi

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry kannattaa työttömyysturvan yhdistelmävakuutusta. Se mahdollistaa monimuotoisesti työskenteleville sekä palkka- että yrittäjätulojen vakuuttamisen työttömyyden varalle ja parantaa työttömyysturvan tasoa.

Parhaimmillaan yhdistelmävakuutus voi tuoda oikeuden ansiosidonnaiseen työttömyyspäivärahaan osalle niistä henkilöistä, jotka eivät tällä hetkellä täytä palkansaajan tai yrittäjän työssäoloehtoon liittyviä tulorajoja erikseen. Huomionarvioista kuitenkin on, että osalla monimuotoisesti työskentelevistä palkka ja yritystulo jopa yhdessä jäävät usein alhaisiksi, jolloin yhdistelmävakuutuksen työssäoloehto ei täyty tai työttömyyspäivärahan taso jää matalaksi.

Yhdistelmävakuutusta on valmisteltu usean vuoden ajan hyvässä kolmikantaisessa yhteistyössä ja järjestetty kuulemistilaisuuksia eri sidosryhmille. Kyseessä on iso uudistus, joka on osoittautunut yksityiskohdiltaan monimutkaiseksi toteuttaa ja vaikutuksiltaan vaikeaksi arvioida. Valmistelun vaikeutta lisäsi myös sosiaali- ja terveysministeri, joka toi viimeisten kuukausien aikana mukaan niin sanotun kassajaon purun palkansaajien ja yrittäjien työttömyyskassojen väliltä. Muutoksen vaikutuksia työttömyyskassojen jäsenyyteen tai tulevaisuuteen ei ole näin kohtuuttoman lyhyellä aikataululla kyetty riittävällä tavalla arvioimaan. SAK suhtautuu kriittisesti kassajaon purkuun sitä koskevien laajempien vaikutusarvioiden puuttuessa. Uudistuksessa ei ole kyse vain teknisestä muutoksesta kassojen välillä.

SAK pitää tärkeänä hallituksen esityksen periaatetta palkansaajien ja yrittäjien työttömyysturvan rahoituksen pitämisestä myös yhdistelmävakuutuksessa erillään niin, ettei yrittäjien työttömyysturvaa kustanneta palkansaajien ja työnantajien maksamilla työttömyysvakuutusmaksuilla. Työttömyyskassoille säädettävät velvoitteet mm. kahden erillisen jäsenmaksun, sijoitustoiminnan sekä tasoitusrahaston käyttöönotosta turvaavat tätä rahoituksen erillisyyttä, mutta voivat olla kassoille hallinnollisesti raskaita.

SAK toteaa yrittäjyyden pää- ja sivutoimisuuden arvioinnin olevan tällä hetkellä epäselvää. Se luo epävarmuutta siitä, milloin henkilöllä on oikeus työttömyysturvaan ja onko yhdistelmävakuutuksen ottaminen monimuotoisesti työskentelevälle kannattavaa. Työ- ja elinkeinoministeriön vuonna 2025 tekemä selvitys KEHA keskuksen yritystoiminnan arviointiin liittyvistä lausunnoista kuvaa tätä

Yhteiskuntapolitiikka

epäselvyyttä. Arvioinnin selkeyttäminen jatkossa sekä johdonmukaisuuden luominen on keskeisessä asemassa yhdistelmävakuutuksen houkuttelevuuden kannalta.

Yhdistelmävakuutuksen lisäksi esityksessä on mukana myös muutos, jonka mukaan perhehoitajien palkkiot sekä työskentelyapurahat voisi jatkossa vakuuttaa erikseen yritystulona yrittäjävakuutusta tarjoavissa työttömyyskassoissa. Myös yhdistelmävakuutuksessa nämä tulot huomioitaisiin yrittäjätulona. SAK nostaa esiin huomion siitä, että apurahansaajat ovat usein kuuluneet palkansaajakassoihin ja apurahakausi on pidentänyt nimenomaisesti palkansaajan työssäoloehdon tarkastelujaksoa. Apurahansaajille ajatus yrittäjäkassaan liittymisestä tai yrittäjävakuutuksen ottamisesta on lähtökohtaisesti vieras. Taiteilijan identiteetti on ensisijaisesti tekijän, ei yrittäjän. Yrittäjyys on hyvin usealle heistä välttämätön pakko, koska mahdollisuus työhön annetaan valitettavan usein vain toimeksiantosuhteessa. Tästä syystä on vaikea nähdä taiteilijan vakuuttavan työskentelyapurahakautensa yrittäjävakuutuksella. Työssäoloehdon kertyminen vain yrittäjätyön kautta ei ole heillä myöskään todennäköistä, sillä valtaosa apurahalla tehdystä työstä on lyhytaikaista ja jää alle kuuden kuukauden.

Työskentelyapurahojen muuttuminen vakuutettavaksi tuloksi johtaa esityksen mukaan siihen, ettei apurahakausi enää pidennä työssäoloehdon tarkastelujaksoa ja apurahat huomioitaisiin ansiopäivärahassa soviteltavana tulona. Nämä työttömyysturvaan liittyvät muutokset heikentäisivät erityisesti niiden apurahansaajien työttömyysturvaa, jotka eivät ottaisi yrittäjien työttömyysturvavakuutusta tai yhdistelmävakuutusta. Sovittelua koskevan muutoksen arvioidaan vaikuttavan todennäköisesti hyvin harvaan apurahan saajaan. SAK kuitenkin toteaa, että arvio jää tältä osin erittäin epämääräiselle tasolle.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Pirjo Väänänen
sosiaaliasioiden päällikkö
pirjo.vaananen@sak.fi